

Naas - Maas

Adolph SCHULTEN

Alemania-ko *Erlangen*-en hil da 90 urteetan arkeologo handi hau. Beiala-denboretako gure Erresumako Historia ikertzen aritu da, bereziki *Numancian* eta bai *Ondarribian* ere. Oñez ibiltzen zan kurri eskualdez eskualde, eta hola ikuskatu eta ikertu du Numancia; baiña ezta bera leena izan, oker esan den bezala.

Jadanik *Morales* historiogille sonatuak horren berri eman zuen XVI-garren mendean. Eta SAAVEDRA MORAGAS catalandar arkeologoak ere ikertu zuen toki hura. Alemanak alabainan beste denek baino zeekiago eman zuen eginiko lur iraultzeen berri, "*Die Ergebnisse der Ausgrabungen*" liburuan.

TARTESSOS Andaluziako hiri-lurra ere ikertzen aritu zen bainan ezta deus garbirik finkatu, hiria izan zenik ere. SCHULTEN langilea zen eta burutsua, bainan (egiazko jakintsunak ez bezala) ozpina, eta ampuruseriaz betea: Soriako arkeologo bere lankide gizagaizok sobera ongi dakiten bezala.

* * *

EUSKAL ASTEA Donostian

Iraillean, oi bezalako jostakizunekin ospatuko da Donostian aste hori, eta emen aipatuko ditugu "Concurso literario de euskera" dela-koaren baldinkizunak eta berdin *Aurreen arteko*-enak. Leenbikoan parte artu nai dutenek agertu bearko dute prosaz egin euskal irakurgaia, Donostiako *Kondairaz*, hiri ortako seme baten *biogra-*

phiaz, etc., *cuartillas holandesas mecanografiadas a doble espacio*, direlako 20 baino geiago, eta 60 baino guttiago dituela.

Iru sari dira: 5.000-2.000 eta 500 pezetetakoak. Originalak bidali bear dira oi den bezala, egilearen izendeiturak aparteko estalkian, *Sr. Presidente del Comité Ejecutivo de la Gran Semana Vasca de San Sebastián, 1960: bajos del Teatro Victoria Eugenia*, delakora, Agorra-Abuztuaren 20 eguna baino leen.

Concurso literario infantil delakoan aurkeztu nai dutenekin berriz, bi sail egingo dira: A saillean agertuko dira 10 urte baino guttiago dituztenak, irailla-setiembreko 5-garrenean, astelenez, *Biblioteca Municipal* delakoaren areto nagusian, atsaldeko 5 orduak baino leen

B deitu saillean berriz, 10 urtetik eta 15 urte betegabe-raiñoko aurrak sartuko dira; eta horiek agertuko dira ordu eta toki berean, biaramunean. Aur bakoitxak irakurri bear ko du emango zaion euskal kontu-liburu batetik; izkiriaturko du esaten zaion zatia, eta zerbait kanta edo bertso, buruz esan bear ko du. Aurrek ikasi duten euskeraren naturaltasunari kasu egingo zaio sariak banatzean.

Agertu nai duten aurren izenak bear ko dira bidali *Centro de Atracción y Turismo* delakora, Agorraren 31 eguna gabe. Jostagai-luekin, liburuekin eta diplomeekin saristatuko dira merezi dutenak: eta aur guztiek zerbait oroitgarri etxera eramango, dute. *Seminario de URQUIJO* delakoak sariketa bien maiburukoak izendatuko ditu, euskera eta ikaskintza dazkitenen artean.

* * *

MARAGALL-en urteurrena

Catalandar olerkari poeta aundi hau Barcelonan sortu zen 1860 urtean, eta hil 1911-n; orain, 100 urtemuga ospatzen da beraz. Ain-beste idatzi zuenen artean, *Enllá* liburua aipatuko dugu, eta "*Sequences*", bere huntan arkitzen dela "*Cant espiritual*" famatua.

Poeta ezta eta goren maillakoa izan zen: *Goethe*-ren kutsua nabari zaio, eta autore horren lan batzu ere itzulikatu zituen. Gizon adimendutsua eta maitagarria izan zen Maragall.

* * *

Anton Paulovitch CHEKHOV

Idazlari eta dramagille aundi huntaz mintzatu gara leenago aldiz-

kari huntan. Rusian sortu zen 1860 urtean eta Alemanian hil 1904-ean: aurten bere urteurrena delako, berriz aipa dezagun merezi du. Oso gazterik itzuri zen mundu huntarik, birietako eritasunak joa.

Sendakiña zen eta bere lanbidea baliatu bear izan zuen bere familiako alfer eta alprojei jatera emateko. Aldika beltza eta ukakorra agertzen zaigu idazlari hau, eta aldika, bere kontuetan humore aundia eta zear mintzo zorrotzaren jabe agertzen. Gero eta andiagoa egiten ari da autore hunen ospea, eta bere komediek arrakesta dute Teatroan; aipa ditzagun ozenenak; "*Gereziondo baratzea*", "*Iru aizpak*", "*Ivanov*", "*Osaba Vanya*". Bere itxurari soiten bada etzaio iñondik ere rusoa denik nabari; gizon mee, lerden, aurpegi fin eta endelegitsu baten jabea; mendebalde gizon baten iduria oso.

* * *

Arthur Schopenhauer

Aleman filosofo idazlari ospetsu hau *Dantsig*-en sortu zen (orai Poloniako egiten dena) 1788 urtean eta hil 1860-ean, orai eun urte. Gogoetolari zorrotza da eta idazlari argia, bainan ukakorra eta beltza bere ikusmoldea, *Mundua, naimenaren eta ideia*ren aldetik deitu liburuan. Ezta beraz jostagarri, eta kristauendako ez atsegin ere, adimendu aundiko eta kupida guttiko idazlari gogor hau.

* * *

Joachim du BELLAY (1522 - 1560)

Anjou eskualde xarmagarriko semea dela ezagun du bere olerkietan. Frantses idazlari fiña, olerkari ezta, *RONSARD* baten bezain ats andikoa ez pada ere.

PLÉIADE deritzan bilkoa irasi zuten poeten artean BELLAY eta RONSARD izan ziren gorenetakoak. PLÉIADE-koek, latina utzirik frantses mintzaira piztu nai zuten, eta orduko bersomolde epel eta aula utzirik, greko eta latindarren idurira olerki sakonagotetan abiatu.

Nai bada bere izpiritu zola xilatu, besteen idurira idatzi zuena utzirik, REGRETS da bere obra sakonena, bizitzaren etsipenez

kutsatutako liburu ederra. Aldizkari huntan berean ematen ditugu bere bi olerkien euskal itzulpenak.

* * *

Olerkari bat

Gure irakurleak ohartu bide dira Gabriel ARESTI bizkaitar olerkari zorrotzari. Numero huntan agertzen da *Bizkaitarra* deitu bere olerki luze bat. Aspaldiko usain bat dario bere izkuntzari, eta beti gogoeta sakonak edo iduripen biziak azaltzen dizkigu bere esan-etan. *Loramendi* olerkariaren gorazarrean leeneko saria irabazi zuen. Gure klasikoak ezagutzen ditu eta batzutan DECHEPARE zaharra eta antxineko koblakariak oroit arazten dizkigu.

Naiz izketaren aldetik ez duen geiegizko gogonbearrik alatzen, ala ere batasun aldera ixurtzen da, eta batzutan erdiko molde bezalako euskalkia usatzen du, adi erreza eta atsegiña zinez.

* * *

Nafarroan euskeraren alde

Prinzipe de Viana delakoaren Euskalzale saillak, Euskaltzaindiarekin batera, antolatatu ditu uda huntarako bersolari nafarren arteko bi txapelgo. Nafarroan beti izan dira bersulariak; eta orai ere dudarik gabe, bainan herabe bezala dute plazetara azaltzeko. Gipuzkoa eta Lapurdiko plaza horietan badabiltza *Lasarte* eta *Zubikoa* bezalako bersolari jatorrak: altabada leena leitzarra da eta sunbildarra bigarrena.

Garagarrilleko 26-ean leeneko norgeiagoka *Lekunberrin*, egia gogo dute; *Basaburua*, *Imotz*, *Leitza*, *Goizueta*, *Larraun* eta inguruko bersulariak bilduz. Eta bigarren txapelketa *Elizondon*, *Santiago* egunean (errikojaiak). *Baztan*, *Maalerreka*, *Ultzama*, *Eugi*, *Luzaide* eta inguru horietakoak bil arazirik.

Bide nabar eskualde bakoitxeko aur euskaldun etsaminatuen sariak banatuko dituzte, *Caja de Ahorros* delakoaren kartilletan. Bersolari jakitunak ez omen zaizkigu azalduko Nafarroan, eta bear

bada obe, berez-ber aritzen ba dira, egun oketan usatzen diran baino gatza eta piperra geixeago erakutsiz.

* * *

Euskal aldizkariak

Gipuzkoan ezagunago diran aldizkariak utziz, aipatu nai dugu emen Iruñeko UMEEN DEIA. Orri umil huntara Nafarroako errixketako aurrek igortzen dituzte kartatxoak, berek dakiten euskaraz jositako erriko ipuin, kontu-eta gertakariekin, aundiek sudurrak batere sartu gabe. Beste erri batzuetako kartatxoendako, damurik, ezin da gauza bera esan. Euskeraren iraupenerako berriz, ezda ikusten lan egokiagoa aurren artean soilik utz baledi.

* * *

“Elkartasuna” aldizkaria

Bastan-Arizkunen ere ateratzen dute orri distirant bat *Elkartasuna* deitua; beti zerbait euskaraz ekartzen du eta aipagarri da, herriko eskuara garbia derabillalakotz. Azken aldiari toki geixeago uzten diote eskuarari; eta badakigu irakurle batzu poztuko lirakela, California eta halako tokietako baztandarren gandik (ete ez xoilki arizkundarren) agertuko baluteke berri zenbeit, berek eskuaraz emanak; Parrokiakin laxatzen asia den lotgarria, batzutan hola tinkatu litake.

* * *

Bersolari-gudua Luhosoan

Mattin eta Xalbadoren despeida.—Bi bersolari ezagun horiek badoazi Californiara, paseiu bat emateko hango eskualdun koloniak bisitatuz; bide nabar, *Fresno, Bakersfield, Chino, Reno, Boise* eta halako hirien batzarretan berso batzu kantatuko diote, euskaltasuna eta Herriaganako amodioa berotu naiez.

Luhosoan bildu ziren bi horiekin, Gipuzkoatik *Uztapide*, *Miche-lena*, *Garmendia* eta beste bi; Bizkaitik *Azpillaga* eta *Mugartegui*; Lapurtar jaun batek galdegiten zuen *Lasarte* gaztea, baiño eztakigu zergatik etzen joan leitzar bersolari bipil hau.

Bertsu politik aditu gintuen, bereziki Mattin eta Xalbadoreri, aita ta semearen paperean.

Tartetan Lekuona euskalzain jaunak itzaldi jator bat bota zigun lapurtar borobil batean, Testamentu zaarreko bersolari direlakoetaz. Funtsean apur bat luzexkoa iduritu zitzaukun bilkura. Komeni litake bersolariak beren gisara uztea geiago (Uztapidek zion bezala) gaiak eta puntuak xuhurrago emanez, nai badugu bersolariek beren baitatik ere zerbait funtsezkorik ager dezaten.

* * *

Kantarien eguna Heletan

Arrakesta andiarekin zebratu zen Heletan kantari euskaldunen txapelgoa. Kantariak aurkezten dira banaka eta binazka; eztuzte Coral-ak, ez Teatorako boz ederrak sustatzen. Euskalkanteen oitura berpiztu nai dute. Euskal kanteen bidez, euskera ere pizten da. Eta Heletako antolatzailliek sariak banatzeko kasu andiago egiten diote kantatzeko manera ezta eta leunari, beteari baiño; doñuen ederrari ere kasu egiten diote, eta berdin bersu ez-ezaguna baldin ba da.

Hazparneko Lurok irabazi zuen leen saria. Uda huntan beste kantarien sariketa bat eginen da Ziberoan; oraindik etxakin tokia ez eguna.

APAT - ECHEBARNE

